

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput V. Idem (a) Eborac. Archiep.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

neitatem ipsorum presbyterorum agnoscere, ideo non solum prohibitum est patronis propria auctoritate presbyteros instituere, verum etiam contra fecerint, tam ipsi, quam clerici ab eis Ecclesias accipientes, excommunicatione feriuntur: cujus sententia conscientia adacti nonnulli patroni Ecclesias Episcopis restituerunt, de his donationibus conferentes, quarum exempla referunt Matthaeus Paris. in *Willelm. II. Ambrosius a Morales in vita S. Eulogii, c. 8.* Accedit, nam nemo sine institutione canonica potest beneficium ecclesiasticum obtinere *c. 1. de R. I. lib. 6.* sed ea institutio ab Episcopo datur: igitur absque ejus auctoritate non potest presentatus a patrono beneficium ecclesiasticum obtinere.

Faciunt quae de Ecclesiis non recipiendis a laicis congesti in *cap. quisquis 43. de elect.* Recte ergo Alex. III. in presenti statuit, patronum non posse propria auctoritate Ecclesiam concedere absque Episcopi institutione. Et licet Episcopus teneatur presentatum a patrono, si dignus est, necessario instituere, ut dixi supra pro dubitandi ratione; non tamen inde inferitur, necessarium non esse Episcopi institutionem; siquidem etiam presentatus idoneus sit, adhuc post presentationem eget canonica institutione ab Episcopo obtinenda.

7. Exponitur Innocentii 3. epistola.

III. lib. 3. regest. 15. epist. 192. ubi Mathildi Comitissa Flandrensis in haec verba refertur: *Et si precibus tuis favorem prestare secundum Deum bene volumus intendamus, eas tamen, quas repellit justitia, nos admittere non debemus, cum ejus locum, qui justus est, & justitiam diligit, licet immeriti, teneamus in terris.* Oblata quidem nobis ex tua parte petitio continebat, quod cum in quodam loco tui dotarii, Nepa nomine, ad honorem Dei Ecclesiam fundare proponas, & de bonis tuis sic plena manu dotare, quod Canonici, qui Deo ibidem pro tempore serviant, necessaria vix non desint, jus patronatus, & praebendarum collationem in ea tibi, ac successoribus tuis reservari petebas. Quorum primum admittimus: secundum vero non duximus concedendum, cum non expediat saluti concedi. Quia cum ex devotione te asseras assumptisse propositum in loco predicto Ecclesiam construendi, acquies eo plus animum, quo minus in ea corpori reservabis. Unde devotionem tuam exhortamur in Domino, quatenus illud perficere studeas, quod ad tuam salutem, & ecclesiasticam pertinere dignoscitur honestatem. Datum Lateran. II. Nonas Januarii, Pont. N. anno quintodecimo. Quibus in verbis vel agit Innocentius de collatione absoluta praebendarum faciendi per patronum propria auctoritate, vel de presentatione nuda per patronum faciendi: & si de illa, quare decisionem suam non probat Pontifex presentis canonice, & similibus: si agit de presentatione per patronum faciendi, injuste illi, videlicet Comitissae, & ejus successoribus prohibetur

in ea Ecclesia se constructa, juxta hucusque tradita; praecipue cum in *cap. final. de concess. praebend. c. dilecto. de restibus*, eidem Comitissae concedatur presentatio praebendarum in aliis Ecclesiis, in quibus jus obtinet patronatus; & in eadem specie praebendarum Regi Angliae presentationem competere supponitur in *cap. cum inter. de consuet.* igitur non recte talis presentatio Comitissae, & ejus successoribus legitimis patronis ab Innocentio denegatur. Et si collatio absoluta Comitissae prohiberetur, superflua est ea decisio, siquidem jam jure communi ex hoc textu, & aliis supra expensis generaliter patronis erat interdicta. Bosquetus in notis ad ipsam epistolam utrumque admittit, ita ut Innocentius ibi prohibeat collationem praebendarum, ut in presenti ab Alexandro prohibetur, id est concessionem propria auctoritate irrequisito Episcopo, ne videlicet presentati a Comitissa virtute tantum ipsius electionis admitterentur ad praebendas. Accipit etiam Innocentium de presentatione nuda, & ait, eam denegari Mathildi, quia cum esset conventualis Ecclesia, quae fundabatur, propter honestatem electio ad ipsos Canonicos spectare debebat, juxta textum in *cap. novit 25. hoc tit.* ubi plura adduxit Barbosa. Sed licet verum sit, in Ecclesiis conventualibus, & collegiatis non competere patrono jus presentandi superiorem Praelatum, *cap. Massana, de elect.* nisi specialiter in ipsa fundatione id cautum sit, ut in catibus relatis ab Alteserra de Ducibus, & Comitibus, *cap. 9.* tamen patronum posse in ipsis Ecclesiis ad praebendas presentare clericos idoneos, constat ex dicto capite cum inter. de consuet. *cap. dilecto. de praeb.* Quare dicendum est, in eo textu non prohiberi Comitissae nudam presentationem ad praebendas, sed collationem ipsarum in sua propria, & stricta significatione, irrequisito videlicet Episcopo; nam cum per concessionem praebendarum nulla cura animarum Canonicis competat, ut in aliis beneficiis ecclesiasticis, de quibus in hoc textu, existimabam Comitissam posse eligere & propria auctoritate in ipsis praebendis clericos instituere. Quae interpretatio facile suadet ex illis verbis: *Secundum vero non duximus concedendum, cum tua non expediat saluti.* Ex quibus deducitur, ex tali collatione ipsam peccatum incurtere, quia videlicet propria auctoritate, irrequisito Episcopo intendebat praebendas ipsas conferre, contra presentem textum, & hucusque tradita. Et licet jus patronatus spectet ad supremos Monarchas, tantum ipsi possunt presentare, non vero instituire in Ecclesiis vacantibus, ut doctè probant Cochier in tract. de primariis precibus, in proem. pag. 3. Vivianus in praxi juris patron. libro II. cap. 12. Solorzanus libro 3. de jure Ind. tom. 2. num. 40.

CAPUT V.

Idem (a) Eborac, Archiep.

Quod autem contulis, si clericus idoneus ad vacantem Ecclesiam presentatus non fuerit ab Episcopo dicecesano admissus, & postmodum alius idoneus presentatus, & institutus ab Episcopo (b) possessionem tenuerit corporalem, an priore clerico Eccle-

Ecclesiam petente debebat posterior removeri, vel posterior priori præferri: dubium non est, quin casu isto melior sit conditio possidentis; quoniam antequam præsentatio diocesanum Episcopum approberetur, ratum (c) non est, quod à patrono fuerit inchoatum. De cætero prudentiæ tuæ litteris præsentibus intimamus, quod si laici clericis, vel collegiis de concessionibus, vel donationibus instrumenta conceperunt in hæc verba, vel similia: Concessi, vel dedi Ecclesiam, & præsentem chartam firmavi: si consensus Episcopi non (d) accesserit, nihil agi videtur; à laico enim Ecclesia donari non potest. Patronatum autem de auctoritate, & assensu Episcopi certum est à laico in eadem de jure conferri.

NOTÆ.

(a) **E**^{Borac.}] Ita etiam legitur post Concil. Lateran. p. 3. cap. 15. & in 1. collect. sub hoc tit. cap. 7. ubi additur pars capituli relatum, ut cognoscamus in præsentem referri secundam partem textus in cap. relatum, de cleric. non resid.

(b) **Possessionem teneret.**] Id est canonicam institutionem, ut exponit Covar. lib. 3. cap. 16. & probavi in cap. ex frequentibus, de instr.

(c) **Ratum non est.**] Juxta tradita superiori commentario.

(d) **Non accesserit.**] Si autem accesserit, valida est donatio, cap. illud, cap. si gestum, hoc tit. probavi in cap. pastoralis, de donat.

COMMENTARIUM.

I. **Conclusio traditur, & probatur.** **E**X hoc textu sequens communiter deducitur assertio: Patronus laicus potest variare, & duos successivè præsentare. Probant eam textus in cap. cum autem 24. cap. pastoralis, cap. final. hoc tit. Clement. plures, §. final. eod. tit. Illustrant ultra congestos in præsentem à Barbosa, idem Barbosa de potest. Episcop. 3. p. alleg. 72. num. 151. & lib. 3. juris eccles. cap. 12. Vivianus de jure patron. lib. 10. cap. 1. cum sequent. Valens de benef. lib. 1. tit. 4. num. 15. Escobar de puritate sanguinis, quest. 7. num. 6. Balboa in capite cum Bertholdus, numero 58. de judic. Joann. Crocus in repetit. ad hunc textum. Mendo de jure academ. libro 1. quest. 30.

2. **Traditur dubitatio, & ratio.** Sed in præsentem assertionem pro dubitandi ratione sic insurgo: Per præsentationem legitime factam à patrono acquiritur jus præsentato ad ipsum beneficium, ita ut statim possit petere institutionem ab Episcopo, cap. pastoralis, hoc tit. ubi docent Glossa, & Abbas. Ripa in rubric. de judic. num. 71. Gomez in regul. Cancel. tit. de non tollend. jure quest. 1. Unde clausulam illam, Dummodo alteri jus quaesitum non sit; quæ apponi solet in collatione beneficiorum, comprehendere habentem tantum præsentationem ad illud beneficium, docuerunt Gomez ubi supra, Rebuffus in eadem regula, gloss. 6. & facit textus in cap. super eo, de offic. deleg. sed jus semel uni quaesitum, sine ejus voluntate auferri non valet, l. 1. ff. si quid in fraud. patron. l. in diem 9. §. non autem, ff. de aqua pluvia: ergo Patronus postquam semel præsentationem ad beneficium fecit, non potest amplius variare. Augetur hæc difficultas primò ex eo, nam cui competit electio, semel dumtaxat eligere valet, l. apud 20. ff. de opton. legat. l. servi elect. §. l. hujusmodi 84. §. Stichum 9. de legat. 1. l. statuliberum 11. in fine, l. legatorum 33. in fine, ff. de leg. 2. l. 8. Cod. de inoffic. l. 17. Cod. de testibus, l. 4. §. 2. ff. de lege commiss. igitur nec patronus mutare præsentationem potest. Augetur secundò

hæc difficultas, nam si patrono laico variatio absolute permitteretur, sæpe sapius illi variare liceret: sed non potest nisi semel variare, ut arguente textus in l. boves, §. hoc sermone, ff. de 17. S. docent Cevallos commun. contra commun. quest. 265. per totam, Barbosa d. alleg. 72. num. 151. Escobar de puritate dicit. quest. 7. num. 62. Ergo quia patronis laicis absolute variare non licet.

Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præsentis assertio, pro cuius expositione sciendum est, jus patronatus duplex esse; aliud ecclesiasticum, aliud seculare, seu laicum: jus patronatus ecclesiasticum dicitur, non quia clericis competit, ut vult Wamefius rom. 2. consil. 470. exillimans naturam jus patronatus ex qualitate, & conditione possidentis repetendam esse, ita ut laicale censetur, si laicus illud obtineat: sed dicitur illud, quod competit Ecclesie, vel ratione Ecclesie alicui, sive clerico, sive laico, est originem habuerit ex patrimonio laici; nam sufficit postea quovis modo, sive testamento, aut donatione, translatum esse in Ecclesiam, Capitulum, seu Collegium Ecclesiasticum canonicorum regularium, aut secularium, vel alicui dignitati, aut beneficio ecclesiastico esse annexum, cap. unic. §. verum, hoc tit. in 6. docent Covar. practic. cap. 36. num. 5. Valens de benef. lib. 1. tit. 4. Valascus 2. p. consil. 163. Garcia part. 5. de benef. cap. 1. ex num. 553. Vivianus in praxi, p. 1. lib. 1. cap. 3. ex num. 3. Barbosa lib. 3. jur. eccles. cap. 12. ex num. 6. Sanchez lib. 2. consil. cap. 3. dub. 67. quia penes communitatem ecclesiasticam non potest residere jus patronatus, quod non sit ecclesiasticum, ut probat Salgado de protecl. Regia, 3. p. Unde quoties jus patronatus competit ratione dignitatis, officii ecclesiastici, vel administrationis bonorum Ecclesie, est laici illud obineant, ecclesiasticum dicitur. Jus verò patronatus laicale appellatur, quod alicui, sive clerico, sive laico competit ratione proprii patrimonii, non beneficii, vel Ecclesie. Covarr. dicit. cap. 36. num. 2. Flaminus de resig. benef. lib. 2. quest. 4. num. 40. nec interest, quod patrimonium illud acquiritur sit intuitu Ecclesie, quia cum ex generali consuetudine clerici de rebus bonis testari possint, & in illis ab instantæo succedatur sicut in patrimonialibus, videtur clericus dotans, vel extraneus Ecclesiam sibi, suisque hæredibus, vel consanguineis jus patronatus ratione patrimonii reservare, & ita laicale judicatur. Circa jus patronatus competitens hospitalibus, collegiis, & similibus locis distinguendum est juxta tradita in cap. 4. de relig. dom. ita ut si loca ipsa auctoritate Episcopi constructa, & erecta sint, ita ut loca religiosa, & pia dicantur, jus patronatus ecclesiasticum sit; si verò absque Episcopi licentia erecta sint, jus patronatus

natus laicale dicatur. Plures alios casus inde resolvers docent Lambertinus de *jure patron.* 1. *part. lib. 1. artic. 5. quest. 1.* Vivianus *cod. tractat. lib. 1. cap. 3.* Gregorius Lopez & Humada in *l. 13. tit. 5. part. 1.* Vazquez in *opusc. moral. tit. de benefic. cap. 2. §. 1.* Felicianus Vega in *cap. quant. num. 27. de judiciis.* Salgado de *protecl. Regia 3. part. cap. 9. ex num. 10.* Solorzano de *jure Indiar. tom. 2. libro 3. capite 3. num. 3.*

4. *Quibus patronus licet variare.*
 Secundo sciendum est, quod inter alias differentias, quæ versantur inter jus patronatus ecclesiasticum, & sæculare, ex quibus quadraginta octo refert Vivianus *dict. lib. 1. cap. 3.* illa præcipui versantur, quod patronus laicus potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & alium simul, seu successivè accumulando presentare; patronus autem ecclesiasticus id facere nequit. Cujus differentia rationes varias assignarunt Doctores supra laudati. Aliqui docuerunt, quod presentatio patroni ecclesiastici habet vim electionis, in qua non cadit variatio, quia statim electio acquiritur jus in re, sequutà electionis acceptatione, *cap. publicato.* ubi glossa, *cap. quod sicut, de elect.* quod secus procedit in presentatione facta à laico, quia per eam nullum acquiritur jus. Vivianus in *dict. cap. 1. num. 5. & 2. p. lib. 8. cap. 9.* Sanchez *lib. 2. consil. cap. 3. dub. 66.* Valenzuela *consil. 103. n. 4.* Narbona in *l. 20. tit. 1. lib. 4. Recopil. glossa 22. n. 32.* Barbosa *lib. 3. juris eccl. c. 12. & alleg. 52. n. 174.* Sed hæc ratio facile convincitur: tum quia nullo juris loco cavetur, presentationem patroni ecclesiastici vicem obtinere electionis: tum etiam, quia etsi electionis vires haberet, non ideo jus in re produceret, sed ad rem tantum, ut probat Barbosa *de potest. Episcop. alleg. 57. num. 197.* Quare eà ratione omisâ, verior, ni fallor, ea est, quod cum patronum ecclesiasticum minus deceat instabilitas, seu variatio, *Clement. unic. de renunc. & aliunde plus temporis ei, quam laico concedatur, ut maturè deliberet, quem eligat; & clerici facilius, meliusque possint noscere, ac invenire clericos idoneos, quam laici, propter assiduum conversationem cum eis: ideo illi variare nequeunt, laici autem variare valent.* Docet Lambertinus *ubi supra dict. art. 1.* Laici igitur possunt variare, aut uno contextu plures nominando, ut Episcopus ex eis, quem malit, instituat. *Clement. plures, §. final. hoc tit.* aut diversis temporibus varios presentando, *cap. cum autem 24. c. pastoralis 29. hoc titul.* docet Lara *de capel. 2. part. cap. 8. num. 9.* ubi docet, Collegio, seu Universitati non licere variare, quod etiam tenuerunt Cevallos *commun. quest. 65. & 69.* Gutierrez *de jur. 3. part. cap. 13. per tot.* Mendo *de jure academ. lib. 1. quest. 30.*

5. *Traditur ratio de cõdendi.*
 Ratio presentis assertionis ex eo provenit; nam cum ante institutionem ab Episcopo factam ratum non sit quod à patrono fuit inchoatum, ideo ante ipsam institutionem pendente tempore concessio ad presentandum, potest ipse variare, illis adstantibus conditionibus, videlicet ut prima presentatio firma meneat, ei secundam accumulando, non verò abrogando. Garcia *de benefic. 5. part. cap. 9. num. 211.* Escobar *dict. quest. 7. num. 55.* & tunc præfertur primò presentatus si dignus est, secundus verò indignus, etiam defi-

deratur, ut primò presentatus nullum aliud jus extra presentationem acquisierit; nam si lis mota sit, & ita per contestationem jus illam prosequendi illi quæsitum sit, non potest patronus variare in ejus præjudicium, ut resolvunt Covar. *practic. cap. 36. num. 7.* Barbosa *dict. alleg. 72. num. 162.* Escobar *dict. quest. 7. num. 60.* qui alia prosequuntur de hujusmodi variatione.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam licet certa, & generalis regula sit, quod in præjudicium juris quæsitum tertio variare, aut quicquam statui non possit, ea tamen accipienda est in jure perfectè quæsitum, & dum aliud à jure statutum non est, quia tunc censetur facta variatio juris auctoritate; & in prima presentatione eam inesse conditionem, nisi aliud postea visum fuerit, secundum permissionem iterum presentandi. Quæ conditio cum semper tacitè inest ex secunda presentatione, nullum præjudicium primo presentato fit, argumento legis *injuriarum 13. §. 1. ff. de injuriis,* pluribus relatis illustrat Barbosa *axiom. 135. n. 8.* Nec obstat primum difficultatis augmentum deductum ex *dict. l. servi electione,* cum similibus: nam ratio, quare legatà optione, seu electione, semel dumtaxat legatarius eligere potest, redditur in *dict. l. apud 20.* in illis verbis: *Quia omne jus legati primà testatione, quâ sumere se dixisset, consumpsit.* Quoniam res continuo ejus sit, simul ac dixerit, eam sumere: quam illustrat Pinellus *lib. 2. select. cap. 16.* Arias à Mesa *lib. 2. var. cap. 28.* quæ ratio cum cesset in presentatione facta à patrono laico, quia nullum jus perfectè illi quæsitum est, rectè admittitur variatio. Accedit nam in ultimis voluntatibus hæredi, aut legatario variare nonnunquam licet, *dict. l. servi §.* Nec contrarium probatur in *l. Divus 22. §. licet, de usu & habit.* quia in ea specie habitatio totius domus fuerat legatà, quare rectè poterat legatarius etiam post electionem unius partis ad aliam partem se transferre, eamque habitare; in contractibus verò ita demum variare licet, si res integra sit, *l. si certarum 17. §. final. ff. de testam. milit.* Nec contrarium probatur in *l. 66. ff. de procurat.* ubi post electionem non licet variare, quia textus ille procedit lite jam contestata; tunc enim cum non sit res integra, nec in contractibus variare licet. Tandem non obstat ultimum augmentum ipsius dubitandi rationis; nam licet patrono laico variare permittatur, non tamen illi hoc permittitur amplius quam semel, ut tollatur confusio, seu processus in infinitum, quæ provenit ex actu multiplicitate, & reiteratione, *l. qui bona 13. §. ultim. ff. de damno infect. l. fideicommissa 11. §. si quis 8. ff. de legat. 3.* Nec contrarium probatur in *dict. Clement. plures, §. final.* quia textus ille procedit, quando plures simul, non autem successivè presentantur; quod & patrono ecclesiastico licere, docet Rochus à Cutte *verbo Honorificum, quest. 9. n. 34.* veluti si alternativam presentationem faciat, aut plures simul presentet, ut ex eis Episcopus eligat magis idoneum; aut si idoneos omnes judicaverit, quem maluerit; non autem in eo textu docetur, posse patronum laicum sæpe sæpius variare, ut contra Spinum probat Covar. *dict. cap. 36. & post eum Escobar. de puritate dict. quest. 7. num. 63.*

6. *Difficultatur dubi. sandi variatio.*